

การพัฒนารูปแบบกระเป๋าสุภาพบุรุษจากผ้าทอกะเหรี่ยง จังหวัดลำพูน*

THE DEVELOPMENT OF GENTLEMAN BAG'S FROM KAREN CLOTH, LAMPHUN

ศรัณย์ จันทร์แก้ว

Sarun Jankaew

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Thailand

E-mail: sarun.j@mutp.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อออกแบบและพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์ กระเป๋าสุภาพบุรุษจากผ้าทอกะเหรี่ยงของกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน 2) เพื่อถ่ายทอดและประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษจากผ้าทอของกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวในจังหวัดลำพูนและ สมาชิกกลุ่มทอผ้าชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน โดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 100 คน และ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวเพศชายส่วนใหญ่ อายุในช่วง 36 - 45 ปี อาชีพรับราชการ/พนักงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ความพึงพอใจต่อ รูปแบบกระเป๋าสุภาพบุรุษจากผ้าทอกะเหรี่ยง โดยรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.89 คือ ความประณีต สวยงามของผลิตภัณฑ์ รองลงมาคือ ความแข็งแรง ทนทานของผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 4.67 การพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ของชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับ ผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน พบว่า นักท่องเที่ยวที่นิยมสินค้ากลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ มีความต้องการซื้อสินค้ากลุ่มชาติพันธุ์ที่สามารถนำไปใช้ในในชีวิตประจำวัน และต้องการสินค้ารูปแบบทันสมัย สามารถใช้งานได้หลากหลาย การถ่ายทอดและประเมิน รูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษจากจากผ้าทอของกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน พบว่า เมื่อกลุ่มทอผ้ามีความรู้ความเข้าใจการขึ้นต้นแบบ ผลิตภัณฑ์จากการถ่ายทอดความรู้แล้วสามารถถอดแบบการตัดเย็บผลิตภัณฑ์ได้ตามต้นแบบ

* Received February 23, 2022; Revised March 30, 2022; Accepted April 23, 2022

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบกระเป๋า, รูปแบบกระเป๋าสุภาพบุรุษ, ผ้าทอกะเหรี่ยง, มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

Abstract

The purposes of this research were: 1) to design and develop a product model of a gentleman's bag made from Karen cloth from Phrabat Huai Tom community group, Na Sai Sub-district, Li District, Lamphun Province. and 2) to convey and evaluate the product model of a gentleman's bag from woven fabrics of the Phrabat Huai Tom community group, Na Sai Sub-district, Li District, Lamphun Province. The population and the sample group were tourists in Lamphun Province and 100 members of Phrabat Huai Tom Community Weaving Group, Na Sai Sub-district, Li District, Lamphun Province, by choosing a specific model, 100 people and research tools were questionnaires and product pattern assessment forms. The statistics used in the analysis were percentage, mean, and standard deviation. The results showed that Most of the male tourists, aged between 36 - 45 years, civil service/government workers/state enterprises Overall satisfaction with the styles of men's bags from Karen woven fabrics was at the highest level, with an average of 4.89, representing the refinement and beauty of the product, followed by the strength and durability of the product, with an average of 4.67, the development of unique product styles of the community to add value to the products to meet the needs of today's consumers found that tourists who prefer products of most ethnic groups There is a demand for ethnic products that can be used in daily life and want products with modern styles can be used in many ways. The transfer and evaluation of the product model of a gentleman's bag from Karen cloth of the Phrabat Huai Tom community group, Na Sai Sub-district, Li District, Lamphun Province, found that when the weaving group had knowledge and understanding of the product prototype from the knowledge transfer, it was able to replicate the Tailoring the product according to the prototype.

Keywords: Bag pattern development, Gentleman bag pattern, Karen woven fabric, Community Product Standards

บทนำ

ผ้าทอกะเหรี่ยงถือเป็นการทอผ้าของชุมชนชาวไทย เป็นมรดกภูมิปัญญาทางศิลปะพื้นบ้านชาวไทยกะเหรี่ยงที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมและอารยธรรมของกลุ่มชนและท้องถิ่น ซึ่งผ้าทอกะเหรี่ยงกับการแต่งกายจะบ่งบอกสถานภาพทางสังคม แสดงให้เห็นคุณค่าทางจริยธรรมและการควบคุมความประพฤติของผู้สวมใส่ควบคู่กับความสวยงามของลวดลาย ปัจจุบันได้มีการส่งเสริมให้นำผ้าทอกะเหรี่ยงมาใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การนำมาใช้ในการสืบสานประเพณีกินข้าวห่อ การส่งเสริมให้พัฒนาเป็นอาชีพเพื่อสร้างรายได้ และการส่งเสริมให้เกิดการสืบทอดความรู้ให้อยู่กับชุมชน ก่อนที่จะขึ้นเครื่องทอ จำเป็นจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการทอก่อนว่าจะทอเพื่อใช้ทำอะไร เช่น ทอย่าม ทอเสื่อ ทอผ้าถุง ฯลฯ และต้องกำหนดขนาดไปพร้อมกันด้วย ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของเครื่องนุ่งห่มของชนเผ่ากะเหรี่ยงเป็นการนำผ้าแต่ละชิ้นมาเย็บประกอบกันโดยไม่มีการตัด (ยกเว้นความยาว) ดังนั้นการทอผ้าแต่ละครั้งจึงต้องกะให้ได้ขนาดที่จะนำมาเย็บ แล้วสวมได้พอดีตัว (สุธีลักษณ์ ไกรสุวรรณ และคณะ, 2553) ผ้าทอกะเหรี่ยงจึงถือเป็นตัวแทนของภูมิปัญญาที่สร้างสรรค์ ขึ้นเพื่อประโยชน์ในการใช้สอยควบคู่กับความงามด้านรูปทรง ลวดลาย สี สัน และความประณีต จัดเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่สำคัญในการบ่งบอกถึงอัตลักษณ์อันสะท้อน รากฐานแห่งภูมิปัญญาในการพึ่งพาธรรมชาติด้วยการถัก ทอความรู้สึกรักนึกคิดตามจินตนาการและจิตวิญญาณของ ผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์ (จรัสพิมพ์ วังเย็น, 2554) การออกแบบ แบบดั้งเดิมของงานหัตถกรรมชนเผ่า คือ มีการสะท้อนวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม มี การผลิต รูปแบบลวดลาย การใช้สีที่แสดงเอกลักษณ์เฉพาะตัว สำหรับใช้ทางศาสนา พิธีกรรมต่าง ๆ รูปแบบลายผ้าเหล่านี้พัฒนาไปถึงจุดอิมตัว ทั้งด้านประโยชน์ใช้สอยและความงาม เป็นงานที่มีคุณค่าและเอกลักษณ์เฉพาะ ผลงานในส่วนนี้จึงอนุรักษ์และรักษาคุณค่าดั้งเดิมในฐานะที่เป็น มรดกของชาติ (กษิรา ภิวงศ์กูร และคณะ, 2562) ปัจจุบันผ้าทอจากกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การทอผ้าพื้นบ้านพื้นเมืองหลายแห่งยังคงทอลวดลายแบบดั้งเดิม เพราะผู้ทอส่วนใหญ่มักจะเป็นสตรีสูงอายุเริ่มมีจำนวนลดน้อยถอยลง ทำให้ขาดช่วงการสืบทอดความรู้ ขาดความต่อเนื่องและขาดความริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาผ้าทอ โดยเฉพาะในชุมชนที่มี เชื้อสายชาติพันธุ์บางกลุ่มที่กระจายตัวกันอยู่ในภาคต่างๆ ของประเทศไทย ทำให้ขาดช่วงการสืบทอดความรู้ การหมดความนิยมในการใช้ และขาดความริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาผ้าทอ จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าทอกะเหรี่ยงและหาทางป้องกันมิให้เสื่อมสูญ เพราะผ้าทอกะเหรี่ยงมีคุณค่าในวัฒนธรรมประเพณี มีคุณค่าความงามที่แสดงลักษณะเฉพาะท้องถิ่น มีภูมิปัญญาการสร้างสรรค์ และมีคุณค่าในทางเศรษฐกิจที่จะส่งเสริมการสร้างอาชีพในท้องถิ่น จึง

นับว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรรักษาไว้และให้คงอยู่กับลูกหลานชาวกะเหรี่ยงต่อไป (ศูนย์หัตถกรรมบ้านห้วยต้ม, 2564)

ชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน เป็นชุมชนกะเหรี่ยงสภาพเศรษฐกิจในอดีตเป็นแบบพึ่งพาธรรมชาติและทำการเกษตรเพื่อยังชีพ ปัจจุบันมีการจัดตั้งศูนย์วิจัยงานหัตถกรรมบ้านห้วยต้ม สำหรับส่งเสริมงานหัตถกรรมและวัฒนธรรมกะเหรี่ยงโบราณ ภายในศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพชุมชน โดดเด่นด้วยผ้าฝ้ายปลูกและทอมือ ซึ่งมีความประณีตและลวดลายที่สวยงามเป็นเอกลักษณ์ แต่การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนดังกล่าว มีจุดอ่อนคือ รูปแบบและลวดลายมักซ้ำกับผลิตภัณฑ์ของชุมชนอื่น ๆ ผลิตภัณฑ์จึงไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบของผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2559) เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวให้เป็นโอกาสในการถ่ายทอดและประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป่าสุภาพบุรุษจากผ้าทอของกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน ไปสู่สิ่งใหม่ที่มีความโดดเด่นแตกต่างไปจากสินค้าเดิมที่มีอยู่ในตลาด จึงเป็นแนวทางพัฒนาศักยภาพในการผลิตที่ใช้ทุนวัฒนธรรมให้คุ้มค่าและนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อสนองตอบความต้องการของตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลต่อการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอจากกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน นำมาสู่รายได้ของชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจนสร้างความภาคภูมิใจต่อฝีมือที่ได้ผสมผสานกับการพัฒนารูปแบบนำไปสู่การขายที่แข่งขันกับผ้าไหมของจังหวัดต่าง ๆ พร้อม ๆ กับส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ของคนในชุมชนจะได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์นำมาสู่การพัฒนาของชุมชนในท้องถิ่นสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืน (นริสรา ลอยฟ้าและคณะ, 2563)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป่าสุภาพบุรุษจากผ้ากะเหรี่ยงของกลุ่มทอผ้าชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน
2. เพื่อถ่ายทอดและประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป่าสุภาพบุรุษจากผ้าทอของกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินงานวิจัย

1. กำหนดประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดลำพูน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดลำพูน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 100 คน

2. กำหนดแผนงานวิจัยมีทั้งหมด 5 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลปฐมและทุติยภูมิ เพื่อเป็นแนวทางของการออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษจากผ้ากะเหรี่ยงอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชน กลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน เพื่อคัดเลือกใช้ในการผลิต ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษจากผ้ากะเหรี่ยง

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือแบบสอบถาม แบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าเดินทาง กระเป๋าทำงาน กระเป๋าเบ็ดเตล็ด กระเป๋าเงินแบบสั้น และกระเป๋าเงินแบบยาว อย่างละ 5 รูปแบบ โดยการสอบถามความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน จำนวน 20 คน โดยกำหนดผ้าทอกะเหรี่ยงที่เป็นผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่ม จำนวน 5 ลวดลาย เพื่อนำมาผลิตผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษต้นแบบ ที่ผู้วิจัยออกแบบ 15 รูปแบบ ให้ทางสมาชิกกลุ่มคัดเลือกให้เหลือจำนวน 5 รูปแบบ โดยประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่คัดเลือกมาจากแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ จากการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 4 ออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ได้แก่ กระเป๋าเดินทาง กระเป๋าทำงาน กระเป๋าเบ็ดเตล็ด กระเป๋าเงินแบบสั้น และกระเป๋าเงินแบบยาว จำนวน 5 รูปแบบ

สร้างเครื่องมือแบบสอบถาม ความคิดเห็นของผู้ทอผ้าในกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน ลวดลายของผ้าทอกะเหรี่ยงที่เป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม จำนวน 5 ลวดลาย เพื่อนำมาผลิตผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษ ต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ผู้วิจัยออกแบบ 15 แบบ เพื่อคัดเลือกให้เหลือจำนวน 5 แบบ

จากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูล คำนวณรูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงที่จะช่วยส่งเสริมการตลาด

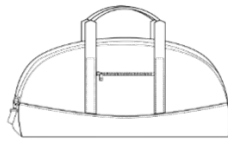
ขั้นตอนที่ 5 ออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ได้แก่ กระเป๋าเดินทาง กระเป๋าทำงาน กระเป๋าเบ็ดเตล็ด กระเป๋าเงินแบบสั้น และกระเป๋าเงินแบบยาว จำนวน 5 รูปแบบ

รูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษ

ผู้วิจัยดำเนินการออกแบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษจากผ้าทอกะเหรี่ยง ประกอบด้วยกระเป๋าเดินทาง กระเป๋าทำงาน กระเป๋าเบ็ดเตล็ด กระเป๋าเงินแบบสั้น และกระเป๋าเงินแบบยาว จำนวนชนิดละ 3 แบบ รวมทั้งสิ้น 15 รูปแบบ ดังนี้

แบบที่ 1

แบบที่ 2

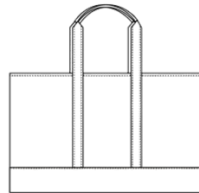

แบบที่ 3

ภาพที่ 2 แบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าเดินทางสุภาพบุรุษ

แบบที่ 1

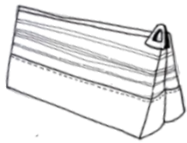

แบบที่ 2

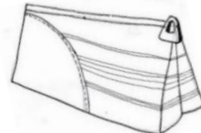

แบบที่ 3

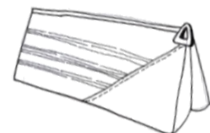
ภาพที่ 3 แบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าทำงานสุภาพบุรุษ

แบบที่ 1

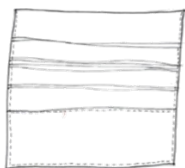

แบบที่ 2

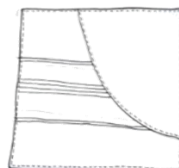

แบบที่ 3

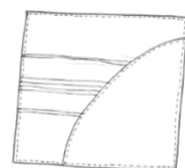
ภาพที่ 4 แบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าเบ็ดเตล็ดสุภาพบุรุษ

แบบที่ 1

แบบที่ 2

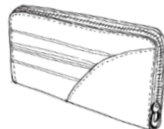

แบบที่ 3

ภาพที่ 5 แบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าเงินสุภาพบุรุษแบบสั้น

แบบที่ 1

แบบที่ 2

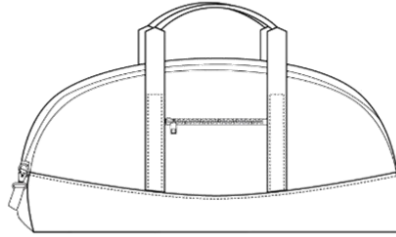

แบบที่ 3

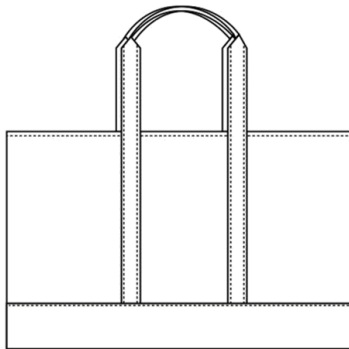
ภาพที่ 6 แบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าเงินสุภาพบุรุษแบบยาว

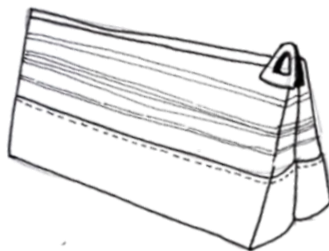
สมาชิกกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอสี จังหวัดลำพูน จำนวน 20 คน คัดเลือกแบบร่างการออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษ จากผ้าทอกะเหรี่ยงของกลุ่มทอผ้าชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอสี จังหวัดลำพูน จำนวน 15 แบบร่าง ให้เหลือแบบร่างละ 1 แบบ ดังนี้

สมาชิกกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม พิจารณาเลือกแบบร่างกระเป๋าเดินทางสุภาพบุรุษ จากผ้าทอกะเหรี่ยง แบบที่ 2 โดยให้ความเห็นว่า รูปทรงแข็งแรง ตำแหน่ง หูกระเป๋าวางพาด ถึงครึ่งของข้างกระเป๋าเห็นแล้วรู้สึกว่าจะรับน้ำหนักกระเป๋าได้ดี หูหิ้วไม่ขาดง่าย

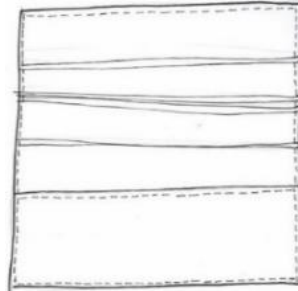

สมาชิกกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม พิจารณาเลือกแบบร่างกระเป๋าทำงานสุภาพบุรุษ จากผ้าทอกะเหรี่ยง ประเภทกระเป๋าทำงาน แบบที่ 2 โดยให้ความเห็นว่า ทรงเหมาะกับการใส่เอกสาร หูหิ้วสะพายไหล่ได้ จึงสะดวกในการพกพา มีมืออิสระทำงานอื่นได้ ไม่ต้องกลัวหาย เพราะสะพายติดตัวได้ตลอด

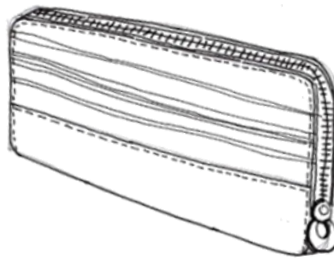

สมาชิกกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม พิจารณาแบบร่างกระเป๋าเบ็ดเตล็ดสุภาพบุรุษจาก ผ้าทอกะเหรี่ยง แบบที่ 1 โดยให้ความเห็นว่า การเอาวัสดุอื่นที่ไม่ใช่ผ้าทอกะเหรี่ยงมารองกัน

กระเป๋าจะทำให้กันกระเป๋ามีเย็บ สิ่งของที่ใส่ในกระเป๋าจะไม่แทงทะลุออกมาให้กระเป๋าชำรุด และช่วยให้กระเป๋ารักษารูปทรงได้ดี

สมาชิกกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม พิจารณาแบบร่างกระเป๋าเงินสุภาพบุรุษแบบสั้น จากผ้าทอกะเหรี่ยงแบบที่ 1 โดยให้ความเห็นว่า รูปทรงกระเป๋าเป็นสี่เหลี่ยมกะทัดรัด ดูแข็งแรง สอดเก็บในกระเป๋ากางเกงได้สะดวก

สมาชิกกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม พิจารณาแบบร่างกระเป๋าเงินสุภาพบุรุษแบบยาว จากผ้าทอกะเหรี่ยงแบบที่ 1 โดยให้ความเห็นว่า ทรงกระเป๋ามีขนาดยาว ใส่ธนบัตรตามยาวได้ หยิบใช้ง่ายไม่ย่ำแย่

ขั้นตอนที่ 6 ผลิตต้นแบบ นำต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษ ทดสอบความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยว ต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษจากผ้าทอกะเหรี่ยง เป็นคำถามแบบปลายปิด มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับคือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) น้อยที่สุด (1) โดยพิจารณาเลือกจากแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดลำพูน จากนั้นแจกแบบสอบถามให้นักท่องเที่ยว จำนวน 80 คนและ สมาชิกกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้มจำนวน 20 คน กรอกคำตอบด้วยตนเอง (Self-Administered) พร้อมอธิบายเมื่อเกิดข้อสงสัยในแบบสอบถาม เพื่อให้ นักท่องเที่ยวตอบแบบสอบถามได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เมื่อนักท่องเที่ยวกรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้วสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงรับกลับ

ภาพที่ 7 การออกแบบและพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษจากผ้ากะเหรี่ยงของ กลุ่มทอผ้าชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน

3. การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยลงเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบและพัฒนา รูปแบบสินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของตนเอง เพื่อให้ชุมชนเข้าใจรากเหง้าของตนเองและ สามารถถ่ายทอด เอกลักษณ์ของท้องถิ่นลงมาบนผลิตภัณฑ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทาง ในการผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบกระเป๋าสุภาพบุรุษจากผ้ากะเหรี่ยงของกลุ่มทอผ้าชุมชนพระบาท ห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน พบว่าบริบทส่วนใหญ่ของตำบลตำบลนาทราย มีลักษณะเป็นพื้นที่ทำการเกษตร ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือทำไร่ทำนา และเมื่อว่างเว้น จากการทำงานก็มีการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ตกทอดกันมาแต่ช้านาน คือ การทอผ้า เพื่อหา รายได้เสริม จึงเกิดการรวมกลุ่มของสตรีแม่บ้านที่มีความสนใจในเรื่องการทอผ้าเหมือนกัน โดย ได้การสนับสนุนจากภาครัฐ จึงเกิดเป็นกลุ่มทอผ้าชุมชนพระบาทห้วยต้มขึ้น ปัจจุบันกลุ่มทอผ้า ชุมชนพระบาทห้วยต้ม มีจำนวน สมาชิกทั้งหมด 20 คน โดยทางทอผ้าชุมชนพระบาทห้วยต้มมี การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การผลิตผ้าจากการปั่นด้าย จนกระทั่งถึงการทอผ้า ตัด เย็บ และขายส่ง-ปลีก อย่างเป็นขั้นตอน ทำให้ประชาชนในชุมชนชุมชนพระบาทห้วยต้มมี รายได้สามารถเลี้ยงตัวเองได้จากการทอผ้าที่เป็นอาชีพเสริม ผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่มผลิต ณ ปัจจุบัน ได้แก่ ผ้าสำเร็จรูป เสื้อกะเหรี่ยง ของชำร่วย เป็นต้น โดยผลิตภัณฑ์ที่ทางกลุ่มได้ผลิต และจำหน่ายนั้นมีรูปแบบที่ไม่หลากหลาย ไม่มีความแปลกใหม่ ขาดเอกลักษณ์ของชุมชน และ ยังไม่มีรูปแบบที่ร่วมสมัยมากพอที่จะทำให้กระตุ้นความต้องการซื้อของผู้บริโภค เนื่องจาก ภาพลักษณ์ของผ้ากะเหรี่ยงเป็นผ้าพื้นถิ่น การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง และผู้บริโภคส่วนใหญ่มี มุมมองว่าผ้าพื้นถิ่นส่วนใหญ่ยังขาดรูปแบบที่มีความหลากหลาย การออกแบบมีความไม่ร่วม สมัย ให้สามารถใช้งานได้ในปัจจุบัน

จากข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการออกแบบและพัฒนากระเป๋า สุภาพบุรุษจากผ้ากะเหรี่ยงอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยกลุ่มทอผ้าชุมชนพระบาทห้วยต้ม

ตำบลนาทราย อำเภอสี จังหวัดลำพูน เพื่อเป็นแนวทางสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีความร่วมสมัย สามารถสวมใส่ได้ในชีวิตประจำวัน และด้วยแนวทางสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษ จากผ้ากะเหรี่ยง ซึ่งหากมีผู้ใช้งานในชีวิตประจำวันจะทำให้เป็นการประชาสัมพันธ์รูปแบบ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง และทำให้ผู้บริโภคมีมุมมองเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นถิ่นว่ามี ความใกล้เคียงมากขึ้น อนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านที่บรรพบุรุษ สร้างสรรค์ไว้ให้อยู่คู่กับคนไทย และยังเป็นส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับชุมชน (สายทอง เงินเลิศสกุล และคณะ, 2562)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

จากการวิเคราะห์การถ่ายทอดและประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษจาก ผ้าทอของกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยกำหนดค่า เฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ตารางที่ 4 ประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษจากผ้าทอของกลุ่มชุมชนพระบาทห้วย ต้ม ตำบลนาทราย อำเภอสี จังหวัดลำพูน ผลความพึงพอใจต่อกระเป๋าสุภาพบุรุษจากผ้าทอ กะเหรี่ยง โดยรวม(n = 100)

รายการ		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1.	ความประณีต สวยงามของผลิตภัณฑ์	4.89	0.135	มากที่สุด
2.	ขนาดของผลิตภัณฑ์เหมาะสมแก่การใช้งาน	4.62	0.263	มากที่สุด
3.	การเลือกวัสดุตกแต่ง	4.38	0.283	มาก
4.	ความแข็งแรง ทนทานของผลิตภัณฑ์	4.67	0.248	มากที่สุด
5.	ประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์	3.95	0.293	มาก
รวม		4.50	0.119	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจต่อกระเป๋า สุภาพบุรุษจากผ้าทอกะเหรี่ยง โดยรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.50)

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับ มากที่สุด เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ ความประณีต สวยงามของผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.89) ความแข็งแรง ทนทานของผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.67) และขนาดของผลิตภัณฑ์เหมาะสมแก่การใช้งาน ($\bar{X}$ = 4.62) รองลงมาค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับ มาก เรียงตามค่าเฉลี่ยคือ การเลือกวัสดุตกแต่ง ($\bar{X}$ = 4.38) และประสิทธิภาพของ ผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 3.95) ตามลำดับ

จากการถ่ายทอดและประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษจากผ้าทอของกลุ่ม ชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอสี จังหวัดลำพูน เป็นการวิจัยที่สร้างองค์ความรู้ ที่ สามารถพัฒนาไปสู่การปฏิบัติได้ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่ต้องการองค์ความรู้ที่ จำเป็นต่อการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นแนวทางในการออกแบบและ พัฒนากระเป๋าสุภาพบุรุษจากผ้าทอกะเหรี่ยงอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชน และนำผลการศึกษาที่ได้ นำมาถ่ายทอดกระบวนการให้กับกลุ่มทอผ้าชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอสี

จังหวัดลำพูน โดยมีการคำนึงถึงความเหมาะสมในการพัฒนา ดังนี้ รูปแบบกระเป๋า ควรมีน้ำหนักเบาสามารถพกพาได้สะดวก ขนาดของผลิตภัณฑ์เหมาะสมแก่การใช้งาน สามารถใช้งานได้ทุกวัย ออกแบบให้มีความร่วมสมัย และผลิตภัณฑ์มีประสิทธิภาพ และตัวแทนกลุ่มสามารถถ่ายทอดความรู้ไปยังสมาชิกในกลุ่มได้

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ข้างต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินงานและวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่กำหนดไว้ดังนี้

1. พัฒนารูปแบบกระเป๋าสุภาพบุรุษจากผ้าทอกะเหรี่ยง จังหวัดลำพูน ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน พบว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย จังหวัดลำพูน เป็นผู้บริโภคที่นิยมสินค้ากลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่ มีความต้องการซื้อสินค้ากลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประโยชน์ใช้สอย สามารถนำไปใช้ในในชีวิตประจำวัน ช่วงที่นักท่องเที่ยวไม่เข้ามาเที่ยวเลย คือ ช่วงฤดูฝน ส่วนฤดูหนาว จะมาเยี่ยมชมมากที่สุด นอกจากนั้นในเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ยังพบว่า ผู้บริโภคที่นิยมสินค้ากลุ่มชาติพันธุ์ ต้องการสินค้าที่มีรูปแบบทันสมัย สไตส์สมัยใหม่หรือร่วมสมัย เรียบง่ายเน้นประโยชน์ใช้สอย สามารถใช้งานได้หลายอย่าง ลวดลายในการทอมีความแปลกใหม่ ควรมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และจากการประสานกลุ่มทอผ้าชุมชนพระบาทห้วยต้ม และสมาชิกกลุ่ม สินค้าที่กลุ่มผลิต ได้แก่ ผ้าสำเร็จรูป เสื้อกะเหรี่ยง ของชำร่วย เป็นต้น ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบไม่หลากหลาย ไม่มีความแปลกใหม่ ขาดเอกลักษณ์ของชุมชน

2. ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมรูปแบบกระเป๋าสุภาพบุรุษจากผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่อพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน รูปแบบกระเป๋าสุภาพบุรุษจากผ้าทอกะเหรี่ยง จังหวัดลำพูน เพื่อพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนพบว่า ผู้ทอผ้าในกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน มีความรู้ความเข้าใจการขึ้นต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษจากผ้าทอกะเหรี่ยงทั้ง 5 รูปแบบ จนสามารถถอดแบบตัดเย็บผลิตภัณฑ์ตามต้นแบบได้อย่างถูกต้อง และมีแนวทางกำหนดเป็นมาตรฐานผลิตภัณฑ์สำหรับใช้เป็นเกณฑ์ในการรับรองและประกันคุณภาพให้กับผู้บริโภคได้

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกแบบและพัฒนานรูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุภาพบุรุษจากผ้าทอกะเหรี่ยงของกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้มอย่างมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน กลุ่มทอผ้าในกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การออกแบบและพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุขภาพบุรุษจากผ้ากะเหรี่ยง อย่างมีส่วนร่วม กับชุมชน กลุ่มทอผ้าในกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้สนทนากลุ่ม โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยการออกแบบอย่างมีส่วนร่วม กับชุมชน ซึ่งจินตวีร์ เกษมสุข ที่ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาชีวิต ความสามารถของตนเอง ในการจัดการและควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม สอดคล้องกับการออกแบบอย่างมีส่วนร่วม กับชุมชน (จินตวีร์ เกษมสุข, 2561) จากการสนทนากลุ่มเพื่อการพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์ อย่างมีส่วนร่วม กับชุมชน โดยการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์การออกแบบผลิตภัณฑ์ กลุ่มชุมชนมีความเห็นสอดคล้องกันต่อการพัฒนาว่าการออกแบบควรคำนึงตามกรอบแนวคิดที่ได้จากการสนทนากลุ่มร่วมกันกับชุมชน พบว่า รูปแบบของผลิตภัณฑ์กระเป๋า มีความร่วมสมัย ทนทาน ควรเป็นรูปแบบที่ใช้ในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของซิลิกา วรณจันทร์ และคณะ ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องมีการพัฒนาและ ปรับเปลี่ยนเพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้และให้ได้มาซึ่งเงินและกำไร งานหัตถกรรมรวมทั้งสินค้าต่างๆ จึง ต้องมีการปรับตัวจนกระทั่งในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป (ซิลิกา วรณจันทร์, 2555) จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบได้ คำนึงถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุขภาพบุรุษจากผ้ากะเหรี่ยง ตามประเด็นกรอบแนวคิดในด้านการออกแบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ อรัญ วานิชกร ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเด็นการสร้างแรงบันดาลใจจากภูมิปัญญาท้องถิ่น การตัดทอนรายละเอียด การจัดรูปทรงองค์ประกอบ ด้านประโยชน์ใช้สอยในรูปแบบใหม่ และด้านการผลิตต้นแบบ ให้มีความเหมาะสมและร่วมสมัย สอดคล้องกับการใช้งานในชีวิตประจำวัน (อรัญ วานิชกร, 2559) ซึ่งได้พัฒนาและปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

2. การถ่ายทอดและประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ ผลการศึกษากระเป๋าสุขภาพบุรุษจากผ้ากะเหรี่ยง กลุ่มทอผ้าในกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน พบว่า มีความพึงพอใจต่อความประณีต สวยงามของผลิตภัณฑ์ ในระดับ มากที่สุด ด้านขนาดของผลิตภัณฑ์เหมาะสมกับการใช้งาน ในระดับ มากที่สุด และความแข็งแรงทนทานของผลิตภัณฑ์ ในระดับ มากที่สุด ส่วนด้านการเลือกวัสดุตกแต่ง และด้านประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ในระดับดี กระเป๋าสุขภาพบุรุษจากผ้ากะเหรี่ยงสามารถบ่งบอกถึงความเป็นผลิตภัณฑ์ได้ในระดับมากที่สุด การถ่ายทอดเทคโนโลยี พบว่า ผู้ทอผ้าในกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้ม มีความรู้ความเข้าใจการขึ้นต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสุขภาพบุรุษจากผ้าทอกะเหรี่ยง จนสามารถถอดแบบตัดเย็บผลิตภัณฑ์ตามต้นแบบ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาในด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป่าสุภาพบุรุษจากผ้าทอกะเหรี่ยง อย่างมีส่วนร่วมกับชุมชน กลุ่มทอผ้าในกลุ่มชุมชนพระบาทห้วยต้มในครั้งนี้ มุ่งเน้นกรณีศึกษาที่กลุ่มทอผ้าชุมชนพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน ซึ่งการสร้างสรรค์ทอกะเหรี่ยง และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าทอกะเหรี่ยงในแต่ละที่มีกระบวนการ กรรมวิธี และรูปแบบ ผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันการอ้างอิงควรเป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกตด้วยการลงพื้นที่ครั้งใหม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปัจจุบัน 2. ในการกำหนดรูปแบบผลิตภัณฑ์ควรมีความชัดเจนจากข้อมูลในการสัมภาษณ์และสอบถาม โดย วิเคราะห์แยกเป็นส่วน ๆ ตามอุปกรณ์ ราคา เวลาผลิต วัสดุ หรือกระบวนการในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการกำหนดผลิตภัณฑ์ที่เป็นเหตุเป็นผลชัดเจนในการอ้างอิง

กิตติกรรมภาค

ขอขอบคุณทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมและสนับสนุน จากคณะอุตสาหกรรมสิ่งทอ และออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ปีงบประมาณ 2562 เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมรูปแบบกระเป่าสุภาพบุรุษจากผ้าทอ กะเหรี่ยง จ.ลำพูน

เอกสารอ้างอิง

- กษิรา ภิวงศ์กูร และคณะ. (2562). การศึกษาตลาดลายชาติพันธุ์ชนเผ่า ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก หมู่บ้านกะเหรี่ยงรวมมิตร. วารสารมังรายสาร, 7(2), 123-140.
- จรัสพิมพ์ วังเย็น. (2554). แนวคิดหลังสมัยการย้อนสู่โลกแห่งภูมิปัญญา. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ(สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ปีที่13 (1), 20-23.
- จินตวีร์ เกษมสุข. (2561). แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 26(50), 169-185.
- ชิสีกา วรรณจันทร์. (2555). การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าใยฝ้ายเพื่อสร้างเอกลักษณ์สู่การพัฒนาเชิงพาณิชย์ ในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นริสรา ลอยฟ้าและคณะ. (2563). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการเพิ่มช่องทางการตลาดผ่านระบบพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าท้องถิ่น จังหวัดศรีสะเกษ. ใน รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.

- ศูนย์หัตถกรรมบ้านห้วยต้ม. (2564). ศูนย์หัตถกรรมบ้านห้วยต้ม ศูนย์วิจัย. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤษภาคม 2562 จาก <https://thailandtourismdirectory.go.th/th/info/store/detail/itemid/81027>
- สายทอง เงินเลิศสกุล และคณะ. (20 พฤษภาคม 2562). ประวัติความเป็นมาของกลุ่มทอผ้าชุมชนห้วยต้ม. (นายศรัณย์ จันทร์แก้ว, ผู้สัมภาษณ์)
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2559). รายงานประจำปี 2559. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ.
- สุธีลักษณ์ ไกรสุวรรณ และคณะ. (2553). เสื้อผ้าชนเผ่าไทย: รูปแบบและเทคนิคการตัดเย็บผ้าชาวเขาเผ่าม้งน้ำเงิน กระเหรี่ยง เย้าและมุเซอคำ. วารสารเกษตรศาสตร์(สังคม), 31(2), 194-205.
- อรัญ วานิชกร. (2559). การออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.